

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/2007 vp

Hallituksen esitys laeiksi maatalouden rakennetuista, valtakunnallisen maaseudun kehittämisen ja tutkimuksen sekä maa- ja elintarviketalouden tutkimuksen rahoituksesta sekä eräiden maaseudun kehittämiseen liittyvien lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 17 päivänä lokakuuta 2007 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmis-televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi maatalouden rakennetuista, valtakunnallisen maaseudun kehittämisen ja tutkimuksen sekä maa- ja elintarviketalouden tutkimuksen rahoituksesta sekä eräiden maaseudun kehittämiseen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 113/2007 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta ja ympäristövaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnot (PeVL 16/2007 vp ja YmVL 12/2007 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Susanna Paakkola, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Eija Siitari-Vanne, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Jukka Vanhanen ja budjettineuvos Kati Suihkonen, valtiovarainministeriö

- yksikön johtaja Esko Leinonen, Maaseutuvirasto
- taloustutkimuksen johtaja Kyösti Pietola, MTT Taloustutkimus
- ylijohtaja Eero Helle, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
- osastopäällikkö Sakari Ängeslevä, Etelä-Pohjanmaan TE-keskus
- rahoituspäällikkö Timo Tanskanen, Pohjois-Karjalan TE-keskus
- kehittämisspäälikkö Tiina Lämsä, Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus
- rahoituspäällikkö Vesa Arpalampi, Varsinais-Suomen TE-keskus
- kehityspäällikkö Ari Enroth, ProAgria Maaseutukeskusten Liitto
- johtaja Seppo Aaltonen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- puheenjohtaja Holger Falck, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund rf
- toiminnanjohtaja Tuula Dahlman, Suomen Turkeläinten Kasvattajain Liitto ry
- toiminnanjohtaja Ismo Ojala, Kauppapuutarhaliitto ry
- eläkevakuutusjohtaja Pentti Saarimäki, Maatalousyrittäjien eläkelaitos MELA
- varajäsen, toiminnanjohtaja Petri Rinne, Maaseudun uusi aika -yhdistys
- toimitusjohtaja Tarmo Luoma, Työtehoseura

- rahoituspäällikkö Esa Ala-Kantti, Osuuspankkikeskus.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- sisäasiainministeriö
- kauppa- ja teollisuusministeriö
- ympäristöministeriö

- Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
- Metsätutkimuslaitos
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- WWF Finland
- Rahoitustarkastus
- Nordea Pankki Suomi Oyj.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi maatalouden rakennetukia koskeva laki. Lailla säädettäisiin maatalouden rakenteen parantamiseksi myönnettävistä maatalon investointituista ja nuoren viljelijän aloitustuesta. Lakia sovellettaisiin Euroopan yhteisön osaksi rahoittamiin sekä kokonaan kansallisista varoista rahoitettaviin tukiin. Laki koskisi Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan 2007—2013 perustuvia maatalouden rakennetukia ja sellaisia rakennetukia, joita hallinnoidaan erillisenä tukijärjestelmänä. Laissa säädettäisiin rakennetuen myöntämisen yleisistä ja erityisistä edellytyksistä, tuen ehdoista sekä tukeen liittyvistä menettelyistä. Lisäksi laissa säädettäisiin tuen hallinnoimisesta vastaavista viranomaisista sekä näiden tehtävistä ja toimivallasta. Lakiehdotuksen tarkoituksena on toteuttaa maatalouden rakennetukia koskevan yhteisön lainsäädännön uudistamisesta aiheutuvat muutokset.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös maaseutuelinkeinojen rahoituslakia. Lakiin tehtäisiin ohjelmakaudella 2007—2013 myönnettäviä maaseudun kehittämistukia koskevan lainsäädännön uudistamisesta aiheutuvat muutokset. Lakiin sisältyisivät edelleen erityisesti maatalon perinneympäristön säilyttämiseen ja asunto-olojen parantamiseen myönnettävät inves-

tointituet sekä tuki vesistötoimenpiteisiin. Lain voimaannaposta säädettäisiin erillisellä lailla. Lisäksi varainsiirtoverolakiin ehdotetaan tehtäväksi maatalouden rakennetukia koskevan lainsäädännön uudistamisesta aiheutuvat muutokset.

Esitykseen sisältyy myös lakiehdotus maatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta. Lakiin tehtäisiin maaseudun kehittämistukia koskevan lainsäädännön uudistamisesta aiheutuvat tarpeelliset muutokset.

Lisäksi esitykseen sisältyy valtakunnallisen maaseudun kehittämisen ja tutkimuksen sekä maa- ja elintarviketalouden tutkimuksen rahoitusta koskeva lakiehdotus. Rahoituksen myöntämiseen, maksamiseen, tarkastukseen ja takaisinperintään sovellettavia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi. Lisäksi maaseudun kehittämiseen myönnettäviä tukia koskevaan lakiin ehdotetaan tehtäväksi muutos, jolla laajennettaisiin yritys- ja hanketuen saajien joukkoa.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008. Varainsiirtoverolain muuttamista koskeva laki on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettävänä ajankohtana. Esitys liittyy valtion vuoden 2008 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Valiokunta toteaa, että maaseutuelinkeinojen ra-

hoituslain (329/1999), jäljempänä rahoituslaki, kokonaisuudistus käynnistyi vuonna 2005. Nyt käsiteltävänä olevan esityksen tarkoituksena on jatkaa rahoituslain kokonaisuudistusta.

Valiokunta pitää esityksen tärkeinä tavoitteina sitä, että siihen sisältyvillä maatalan investointituilla ja nuoren viljelijän aloitustuella edistettäisiin maataloustuotannon toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä kotimaisen maatalouselinkeinon harjoittamisen jatkuvuuden sekä elintarvikkeiden saatavuuden turvaamiseksi. Esityksen mukaan maatalouden investointitukea myönnettäisiin tuotannon tehokkuuden ja laadun parantamiseen. Aloitustuella puolestaan mahdollistettaisiin erityisesti sukupolvenvaihdostilanteissa maatalojen toiminnan jatkuminen Suomen olosuhteissa, joille on tyypillistä tilanpidon aloittamiseen tarvittavan omaisuuden korkeat hankintakustannukset.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi maatalouden rakennetukia koskeva laki, jossa edellä mainitun mukaisesti säädettäisiin maatalouden rakenteen parantamiseksi myönnettävistä maatalan investointituista ja nuoren viljelijän aloitustuista. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että laissa säädettäisiin siten ainoastaan sellaisista rakennetuista, jotka myönnetään maatalouden tuotantotoiminnan aloittamiseen tai kehittämiseen. Lakia sovellettaisiin Euroopan yhteisön osaksi rahoittamiin sekä kokonaan kansallisista varoista rahoitettaviin tukiiin. Tarkoituksena on myös uudistaa maatalouden rakennetukia koskevat kansalliset säännökset vastaamaan yhteisön lainsäädännön vaatimuksia.

Valiokunta toteaa, että aloitustukia ja investointitukia on tarkoitus jatkossakin myöntää sekä avustuksena että lainaan liittyvänä tukena. Esityksen perusteluissa on todettu, että tuen myöntämisen edellytyksiin ja ehtoihin ehdotetaan tehtäväksi eräitä muutoksia, joiden tarkoituksena on kohdentaa rakennetuen rahoitukseen vuosittain käytettävissä olevat varat tavalla, joka parhaiten palvelee maatalojen kehittämistä kannattaviksi sekä maatalouden toimintaedellytysten ja kilpailuvyyn kehittämistä. Esityksen tarkoituksena on myös perusteellisesti uudistaa tuen hakemiseen ja myöntämiseen liittyviä menettelyitä. Liittymissopimuksen 141 artiklaa koskevassa neuvotteluratkaisussa edellytetyt korkeat tukitasot sekä tuen myöntäminen enimmäismäärien mukaisena kiinteämääräisenä tuke-

na ovat osoittautuneet ongelmallisiksi tukien rahoitukseen käytettävissä olevien varojen riittävyyden kannalta. Samalla hakemusten määrä ja investointien koko on viime vuosina kasvanut merkittävästi. Toisaalta tukihakemuksia on voinut jättää jatkuvasti ilman määrättyjä hakuaikoja. Nämä tekijät ovat osaltaan aiheuttaneet tukihakemusten käsittelyn ruuhkautumisen, eikä tuen saaja ole voinut ennakoida hetkeä, jolloin päätös rahoituksesta tehdään.

Mahdollisuudesta hakea tukea olisi ehdotuksen mukaan tiedotettava, ja hakemiselle voitaisiin asettaa määräaika. Tarkoituksena on tehostaa tukihakemusten käsittelyä, nopeuttaa päätöksentekoa ja parantaa hakijan mahdollisuuksia ennakoida päätöksenteon ajankohtaa, joita tavoitteita valiokunta pitää sinänsä hyvinä. Muutos on välttämätön myös tuettavien toimenpiteiden valinnan kannalta, sillä lakiin ehdotetaan myös säännöksiä tuettavien toimenpiteiden valinnasta. Tämä muodostaa keskeisen uudistuksen esityksessä. Tukea myönnettäisiin ensisijaisesti sellaisiin toimenpiteisiin, joiden arvioidaan merkittävästi edistävän lain tavoitteita ja, ohjelmaan perustuvan tuen osalta, ohjelmassa asetettuja tavoitteita. Tuen myöntämistä koskevan säännöksen tarkoituksena on ohjata työvoima- ja elinkeinokeskusten harkintaa tuen myöntämiseen osoitettujen määrärahojen käyttämisessä. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että varmistetaan perusteiden mahdollisimman yhdenmukainen soveltaminen eri työvoima- ja elinkeinokeskuksissa.

Tuettavan toimenpiteen toteuttamisen on nykyisin voinut aloittaa ennen tukipäätöksen tekemistä. Kaudella 2007—2013 maatalousalan valtiontukisäännöt lähtevät kuitenkin siitä, että investointitukea ei myönnetä toimenpiteeseen, joka on aloitettu ennen tukipäätöksen tekemistä. Esityksen perustelujen mukaan nykykäytäntö on myös johtanut tilanteisiin, joissa toimenpiteen toteuttaminen on edennyt varsin pitkälle ennen kuin tukihakemusta on kokonaisuutena tarkasteltu ja päätös tuen myöntämisestä on voitu tehdä. Jälkikäteen tapahtuva toimenpiteen tukikelepoisuuden arviointi on voinut johtaa monenlaisiin ongelmiin erityisesti rakentamisinvestoin-

neissa. Valiokunta pitääkin toisena keskeisenä muutoksena esityksessä suhtautumista tuettavan toimenpiteen aloittamiseen. Maatilan investointitukea ei myönnettäisi sellaiseen toimenpiteeseen, jonka toteuttaminen on aloitettu.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että komissioltta on tiedusteltu mahdollisuutta hyväksyä investoinnin jakaminen osiin siten, että ennen tukipäätöstä tehdyt toimet olisivat tuen ulkopuolella ja hakija voisi aloittaa investoinnin toteutuksen ennen tukipäätöstä. Komission vastaus oli kielteinen.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että maaseutuelinkeinojen rahoituslaissa säädettäisiin jatkossakin maatilan perinneympäristön säilyttämiseen sekä maatilan asunto-olojen parantamiseen myönnettävistä tuista. Lisäksi lakiin jätettäisiin vesistötoimenpiteitä sekä valtionlainaan, valtion myyntisaamisiin ja korkotukilainoihin liittyvää vapaaehtoista velkajärjestelyä koskevat säännökset. Toisaalta rahoituslakiin sisältyneet valtakunnallisen maaseudun kehittämisen ja tutkimuksen sekä maa- ja elintarviketalouden tutkimuksen rahoitusta koskevat säännökset sijoitettaisiin erilliseen lakiin. Avustusta voitaisiin jatkossakin myöntää sellaiseen tutkimus- tai kehittämistoimintaan, joka valtakunnallisesti merkittävällä tavalla edistää maaseudun kehittämistä ja maaseutupolitiikan tavoitteiden toteutumista.

Maaseudun kehittämislaissa säädetään yrityksen käynnistys-, investointi- ja kehittämistuista, joita myönnetään muuta yritystoimintaa kuin maatalouden alkutuotantoa varten. Tältä osin valiokunta pitää esityksessä keskeisenä muutoksena sitä, että yrityksen kehittämistukea voitaisiin myöntää yksityis- tai julkisoikeudelliselle yhteisölle, joka tuottaa yrityksen toiminnan kehittämisessä tarvittavia palveluja. Laissa säädetään myös maaseudun elinkeinotoiminnan kehittämiseen sekä asukkaiden elämänlaadun parantamiseen myönnettävistä hanketuista. Esityksessä ehdotetaan hanketukien käyttöalaa laajennettavaksi siten, että tukea voitaisiin jatkossa myöntää myös yrityksille sekä sellaiseen toimintaan, jonka johdosta tuki voi muodostua valtiontueksi. Tarkoituksena on monipuolistaa lain perus-

teella toteutettavia maaseudun kehittämistoimenpiteitä.

Maatalouden rakennetukia koskevan lain tavoitteet

Edellä valiokunta on jo kosketellut lain yleisiä tavoitteita. Ympäristövaliokunta on lausunnossaan (YmVL 12/2007 vp) todennut, että maatalouden rakennetukia koskevan lakiehdotuksen tavoitteiden (1 §), toimenpiteiden (7 §) ja toimenpiteiden valinnan (15 §) yhteydessä tulee näkyä ympäristön suojelun tavoite läpäisyperiaatteen mukaisesti. Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen tavoitteena on maatalouselinkeinon edellytysten kehittäminen. Tämän tulee tapahtua sekä tuotantotoiminnan tehokkuutta että toiminnan laatua edistämällä. Laadulla tarkoitetaan luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja ympäristön suojelun tavoitteet huomioivan tuotannon lisäksi muuta tuotannon eettistä laatua, kuten eläinten hyvinvoinnin ja yrittäjän työhyvinvoinnin kannalta kestävästä toiminnasta. Maatalouden tuotantotoiminta perustuu luonnon jatkuvaan tuottokykyyn. Siltä osin kuin kysymys ei ole pakollisista, säädöksiin perustuvista toimintavaroista tai -rajoitteista, tuotantotoiminnassa voidaan valita erilaisten vaihtoehtojen ja teknisten ratkaisujen välillä. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että maatalouden rakennetukia koskevan lain perusteella kannustetaan ympäristön suojelun kannalta kestävien ratkaisujen käyttämiseen tuotantorakentamisessa. Tähän vaikuttaa sekä tuen myöntämisen edellytysten että tukikohteiden avulla. Ehdotettuun lakiin sisältyy elinkeinotoiminnan tukia. Maatalouden ympäristötoimenpiteistä säädetään erillisessä laissa, jonka välittömänä tavoitteena on viljelymenetelmiin sekä maatilan maan käyttöön vaikuttaminen. Tämä on keskeinen ero myös lain tavoitteista ja toimenpiteistä säädettyä.

Valiokunta katsoo, että uusiutuviin energianlähteiden käyttöä edistäviä ja energiaa säästäviä tuotantoratkaisuja tai ympäristöön kohdistuvan kuormituksen minimointia tulee pitää tuotannon laadun yhtenä keskeisenä tekijänä. Myös tuotannon turvallisuuden ja yrittäjien työhyvinvoinnin sekä tuotantoeläinten hyvinvoinnin edistäminen

ovat keskeisiä tuotannon laatuun liittyviä tekijöitä. Valiokunta korostaa sitä, että lakiehdotuksen tavoitteita koskevalla 1 §:llä on yhteys 15 §:n 1 momenttiin eli tuettavien toimenpiteiden valinnassa noudatettaviin yleisiin periaatteisiin. Näitä yleisiä periaatteita on käsitelty tarkemmin viimeksi mainitun säännöksen 2 momentissa, johon sisältyvät luonnonvarojen kestävä käytön muodossa myös tuotannon ympäristövaikutuksiin liittyvät tekijät.

Viitaten edellä esitettyyn valiokunta ehdottaa jäljempänä maatalouden rakennetukia koskevan lakiehdotuksen 1 §:n täsmentämistä lisäämällä siihen maininnan kestävä kehityksen periaatteiden noudattamisesta, joka pitää sisällään maatalouden tuotantotoiminnan tehokkuuden ja laadun kehittämisen ekologisesti, yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla. Valiokunta korostaa lisäksi sitä, että ympäristönsuojellisia investointitukipäätöksiä tehtäessä toimenpiteiden tuottavuusvaikutuksia tulee arvioida ympäristönsuojelun näkökohdista.

Rakennetuen hakeminen ja myöntäminen

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, jo edellä todettuun, että maatalon investointitukea tulisi jatkossa hakea kulloinkin asetettuun määräaikaan mennessä. Edellä on myös tuotu esiin ne tarpeet, joihin uuteen hakumenettelyyn siirtyminen perustuu. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että hakukierroksia järjestettäisiin käytettävissä olevien varojen puitteissa kaksi kertaa vuodessa. Hakukohteista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksen antamisen jälkeen olisi hakijoiden sekä viranomaisten tiedossa ne kohteet, joihin tukea voidaan myöntää. Haun avaamisesta tiedotettaisiin ja hakuajan päättymiseen mennessä saapuneet hakemukset käsiteltäisiin yhdessä. Tällöin saataisiin rajattu hakemusmäärä, johon sisältyvää haetun tuen määrää verrataan käytettävissä oleviin varoihin. Hakemuksia verrattaisiin toisiinsa ja rahoitettavat hakemukset valittaisiin. Valiokunta toteaa, että hakumenettelyn uusiminen on sinänsä välttämätön hakemusten keskitetyn valinnan ja viivytyksettömän päätöksenteon järjestämiseksi. Ottaen huomioon, että toimenpiteen

toteuttamista ei saisi aloittaa ennen tuen myöntämistä, valiokunta pitää erittäin tärkeänä sitä, että päätökset tehdään nopeasti haun päättymisen jälkeen.

Hakemusmenettelyä koskevista yksityiskohdista säädettäisiin lakia alempiasteisilla säännöksillä. Valiokunta pitää tarpeellisena kaksivaiheista päätöksentekomenettelyä. Menettelyn ensimmäisessä vaiheessa tuen myöntämisen yleisten edellytysten täyttyminen tutkittaisiin ja hakemukset valittaisiin 15 §:ssä säädettyjen perusteiden avulla hankkeiden toteuttamisesta esitettyjen luonnospiirustusten ja kustannusarvioiden perusteella. Tämän jälkeen viranomaisen tekisi ehdollisen rahoituslupauksen. Lupauksen saatuaan hakija toimittaisi luvat ja lopulliset suunnitelmat. Toisessa vaiheessa työvoima- ja elinkeinokeskus tekisi lupien ja suunnitelmien pohjalta lopullisen päätöksen.

Valiokunta toteaa, että olennaista on valintamenettelyn kannalta tuen myöntämiseen käytettävissä olevien varojen riittävyys. Valintamenettelyä koskeva säännös ei tulisi sovellettavaksi siinä tapauksessa, että tarkoitusta varten osoitetut varat riittäisivät hakemusten rahoittamiseen. Tämä voidaan ottaa huomioon ensinnäkin tuen myöntämisen edellytyksistä säädettäessä. Mitä alhaisemmalle tasolle tuen myöntämisen edellytykset asetetaan, sitä todennäköisemmin käytettävissä olevat varat eivät tule riittämään hakemuksiin sisältyvän tuen rahoittamiseksi ja enemmän hakemuksia jää rahoittamatta. Toinen tapa lähestyä asiaa on riittävien varojen osoittaminen vuosittain tuen myöntämistä varten. Jos yhteisön säädökset edellyttävät, että riittävät varat tuen myöntämiseen osoitetaan, on Suomen otettava tämä huomioon ja toimittava sen mukaisesti. Siltä osin kuin näin ei ole, valintamenettelyn soveltamiseen voidaan välittömästi vaikuttaa valtion talousarviota koskevien ratkaisujen yhteydessä.

Valiokunta toteaa, että myös valittavilla tukimuodoilla voidaan vaikuttaa varojen riittävyyteen. Niin nuoren viljelijän aloitustuki kuin maatalon investointituki voitaisiin myöntää muun ohella pelkkänä korkotukena tai sen ja jonkin toisen tukimuodon yhdistelmänä. Jotta mahdol-

lisimman monet hakijat pääsisivät tuen piiriin, valiokunta pitää tärkeänä, että korkotukea käytetään mahdollisimman laajasti tukimuotona.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että valintamenettelyssä sovellettavista perusteista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Valiokunta pitää tärkeänä, että valinnan perusteista annettavat säännökset ovat kattavia mutta riittävän yleisellä tasolla, jotta niitä voidaan soveltaa erilaisilla tuotannonaloilla ja tuotantorakenteeltaan erilaisilla alueilla. Valiokunta toteaa, että kaikki lain tavoitteita edistävät tekijät tulee ottaa huomioon valinnassa. Siten lakiehdotuksen 15 §:n 2 momenttiin sisällytettäväksi ehdotettua luetteloa ei ole pidettävä tyhjentävänä. Valiokunta painottaa lisäksi sitä, että tuettavien toimenpiteiden valinnan tulee perustua hakemusiakirjojen ja maatilakäynnin pohjalta tehtävään kokonaisharkintaan. Korostaakseen tässä esille tuotuja seikkoja valiokunta tulee jäljempänä ehdottamaan 15 §:n muuttamista siten, että ilmaisu etusijajärjestys korvataan ilmaisulla valinta.

Valiokunta edellyttää, että nuoren viljelijän aloitustukea koskeville hakemuksille annetaan hakemusten käsittelyssä etusija muihin rakennetukia koskeviin hakemuksiin nähden siten, ettei valintamenettelyä tarvitse soveltaa nuoren viljelijän aloitustukea myönnettäessä (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*). Myös vaiheittaisten sukupolvenvaihdosten rahoitus tulee turvata.

Valintamenettelyn käytännön toteutuksen osalta valiokunta toteaa, että tuen harkinnanvараaisuuteen liittyy olennaisena osana rahoitettavien hakemusten valintamenettely. Valintamenettelyä ohjaisivat pitkälti edellä todetut lakiehdotuksen säännökset sekä erityisesti valtioneuvoston asetukset, mutta myös Maaseutuviraston määräykset. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että työvoima- ja elinkeinokeskusten esitteli-jöitä ohjeistetaan ja koulutetaan laajasti ja yksityiskohtaisesti uudesta järjestelmästä ennen kuin säädökset ja määräykset tulevat käytännössä sovellettaviksi. Tässä yhteydessä keskeinen rooli on Maaseutuvirastolla.

Valiokunta kiinnittää huomiota lakiehdotuksen 8 §:n 2 momentin säännökseen, jonka mu-

kaan tuen kohteena olevalla yritystoiminnalla tulee olla olennaista merkitystä hakijan toimeentulon kannalta. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että säännöksen tavoitteena on kohdistaa tuki sellaisille hakijoille, joiden toimeentulosta olennainen osa tulee sellaisesta maatilalla harjoitettavasta maatalouden alkutuotannosta, jota lain perusteella on mahdollista tukea, ja jotka harjoittavat maataloutta tulon hankkimistarkoituksessa. Säännöksessä ei viitata maatalouteen, sillä tällöin mukaan tulisivat myös porotalous ja luontaiselinkeinot. Tämä vastaa nykyainsäädäntöä. Valiokunta pitää tärkeänä, että tuen kohteena olevasta yritystoiminnasta edellytettävien tulojen osuus kokonaistulosta ei saa muodostua niin korkeaksi, että se tarpeettomasti estää useammalla toimialalla toimivien yrittäjien pääsyn tuen piiriin. Siten edellytettävää maatalouden yrittäjätulon osuutta tulojen kokonaismäärästä ei tule nostaa nykyisestä eikä investointitukea haettaessa tule edellyttää maatilalta kertyväksi maatilalla yrittäjätuloa enempää kuin 15 000 euroa ja aloitustukea haettaessa enempää kuin 10 000 euroa. Maatalouden yrittäjätulon vähimmäisosuutta (olennainen tulo) ei tule vahvistaa 25 prosenttia suuremmaksi kokonaistulosta ja tämän vaatimuksen täytyttymistä tulee edellyttää aikaisintaan kolmantena vuotena investoinnin valmistumisesta ja sen käyttöönotosta tai tilanpidon aloittamisesta. Valiokunta pitää samoin tärkeänä, ettei tuotannon kokoyksikkövaatimus ylitä 30 kokoyksikköä ja että eri tuotantosuuntien kokoyksikkövaatimukset muodostuvat vaatimuksiltaan toisiinsa nähden verrannollisiksi.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että nuoren viljelijän aloitustukea myönnettäessä tulee yrittäjätuloa määriteltäessä maatalouden alkutuotannon lisäksi ottaa huomioon muu maatilalla tapahtuva tai maatilalta käsin harjoitettava yritystoiminta.

Lakiehdotuksen 10 §:n 1 momentista käy ilmi, että tuen kohteena olevalla yritystoiminnalla tulisi olla edellytykset jatkuvaan kannattavuuteen. Valiokunnassa on ollut esillä kysymys siitä, että myös investointitukea myönnettäessä tulisi yritystoiminnan kannattavuutta arvioitaessa

ottaa huomioon muut kuin maataloudesta saatavat tulot. Nykyisinkin yritystoiminnan kannattavuutta arvioitaessa on tarkasteltu ainoastaan maataloudesta saatavia tuloja. Maksuvalmiudessa sen sijaan on huomioitu myös hakijan muu yritystoiminta. Maatalousalan tukea koskevien yhteisön säännösten näkökulmasta on tärkeää varmistaa, että tuki kohdistuu nimenomaan maatalouden harjoittamiseen. Taloudellisen tarkastelun laajentaminen investointituissa koskemaan myös muuta yritystoimintaa on pidetty tässä mielessä ongelmallisena. Tällöin tuettaisiin maatalouden sijasta maaseudun yritystoiminnan edellytyksiä. Tavoitteena on kehittää kestäväällä ja taloudellisesti vakaalla pohjalla toimivaa maataloustuotantoa. Toisaalta on myös otettava huomioon, että jos investointituen myöntämisen edellytyksiä lavennettaisiin tältä osin, kasvaisi hakemusten määrä entisestään ja käytettävissä olevien varojen säilyessä nykytasolla tuen ulkopuolelle jäävien hakemusten määrä.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että hankkeen kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä tarkasteltaisiin kahdesta näkökulmasta. Ensinnäkin tarkasteltaisiin hakijan yritystoiminnan perusedellytyksiä ja toiseksi investoinnin vaikutuksia kannattavuuteen. Valinta perustuisi elinkeinosuunnitelmaan sisältyvien tietojen ja maatilakäynnin perusteella suoritettavaan kokonaisarvioon. Näin ollen valinta ei tapahtuisi tältäkään osin pelkästään asiakirjojen pohjalta, vaan niiden lisäksi tarkasteltaisiin maatilakäynnin yhteydessä toiminnan lähtökoh-
tia sekä investoinnin käytännön toteutusta koskevia suunnitelmia, eli laskelmien ja havaintojen täytyisi tukea toisiaan. Valiokunta painottaa-
kin sitä, että kannattavuutta koskevat laskelmat eivät saa olla ainoa valinnassa käytettävä peruste.

Tuen myöntämisen edellytyksenä olisi lakiehdotuksen 11 §:n mukaan, että hakija esittää tuen kohteena olevaa yritystoimintaa koskevan suunnitelman (elinkeinosuunnitelma). Siihen sisältyisivät tuen myöntämisen edellytyksiä koskevat tiedot sekä toiminnan tavoitteita ja suunnittelua koskeva osio. Siltä osin kuin siinä tulisi esittää tuen myöntämisen edellytyksiä koskevat

tiedot, kysymys olisi hakemusiakirjasta, jossa esitettyjen tietojen olisi oltava oikeellisia ja puutteettomia. Elinkeinosuunnitelman toiminnan tavoitteita ja suunnittelua koskeva osio olisi luonteeltaan erilainen. Siinä hakija esittäisi yleisellä tasolla kuvauksen toiminnan kehittämisen vaihtoehtoista, niihin liittyvistä riskeistä sekä riskien arvioinnista. Osio liittyisi olennaisesti hakijan yrittäjäominaisuuksien arviointiin. Toisaalta se toimisi myös hakijan apuvälineenä tilan toiminnan yleisessä suunnittelussa.

Lakiehdotus lähtee siitä, että elinkeinosuunnitelmissa olisi aina esitettävä tuen myöntämisen edellytyksiä ja tuettavaa toimenpidettä koskevat tiedot. Lisäksi suunnitelmaan olisi sisällytettävä toimenpiteeseen nähden tarkoituksenmukaisessa laajuudessa yritystoimintaa koskevat tavoitteet, keinot tavoitteiden saavuttamiseksi sekä arvio toiminnan kehityksestä. Siten joistakin investoinneista kyseisiä suunnitteluosioon sisältyviä tietoja ei tarvitsisi edellyttää lainkaan. Valiokunta pitää tärkeänä, että elinkeinosuunnitelmaan edellytetään sisällytettäväksi ainoastaan välttämättömät selvitykset, jotta selvityksistä aiheutuvat kustannukset jäävät mahdollisimman alhaisiksi. Tämä tulee ottaa huomioon siten, että vain hyvin suurissa investoinneissa (investoinnin kustannusarvio ylittää 500 000 euroa), elinkeinosuunnitelmaan olisi sisällytettävä täydellinen suunnitteluosio. Taloudellisten laskelmien perusteeksi ei tule edellyttää kahdenkertaista kirjanpitoa.

Valiokunta toteaa, että asetuksella annettaisiin säännöksiä maataloustoiminnassa tarvittavasta ammattitaidosta. Valiokunta edellyttää, että tilanteissa, joissa puoliset yhdessä hakevat nuoren viljelijän aloitustukea, tulee vain toisen heistä täyttää ammattitaitoa koskevat vaatimukset, mikäli Euroopan yhteisön säännökset eivät muuta edellytystä (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

Valiokunta kiinnittää huomiota varojen alueellisessa kohdentamisessa käytettäviin perusteisiin. Toimitetussa selvityksessä on todettu, että kuten tähänkin saakka nuoren viljelijän aloitustukea ja maatilainvestointitukea tarkasteltaisiin erikseen. Nykyisin varat on osoitettu

työvoima- ja elinkeinokeskuksille vireillä olevien hakemusten sisältämän tukimäärän perusteella. Vuoden 2007 loppuun mennessä vireille tulleiden hakemusten käsittelyyn on jatkossakin osoitettava varoja. Vuodelle 2008 siirtyviin hakemuksiin sisältyvän tuen määrää vastaa keskimäärin vuotuista myöntämispäätöksiin sisältyvän tuen määrää. Näiden hakemusten käsittelyyn tarvittavien varojen osoittaminen tulee vuonna 2008 ja mahdollisesti vielä vuonna 2009 muodostamaan varojen alueellisen jaon perustan. Varojen jaossa olisi lisäksi otettava huomioon yhteisön säädöksiin sekä Suomen ja yhteisön välillä neuvoteltuihin sopimuksiin perustuvat velvoitteet. Nuoren viljelijän aloitustuen osalta lähtökohtana olisikin, että varoja osoitetaan tarvittavassa määrin, jotta hakemukset ehditään käsitellä säädetyssä määräajassa, joka on ollut 12 kuukautta tilanpidon aloittamisesta. Valiokunnalle on myös todettu, että jatkossakin on todennäköistä, että yhteisön säädöksistä seuraavat velvoitteet ohjaavat merkittävässä määrin varojen alueellista jakoa ja tämä on huomioitava myöntämisvaltuuksien osoittamisessa ja määrärahojen kiintiöinnissä. Näiden velvoitteiden kattamiseksi nuoren viljelijän aloitustukeen ja maatilan investointitukeen käytettävissä olevat määrärahat osoitettaisiin kiintiöinä sekä lainaan liittyvän tuen osalta myöntämisvaltuuksina alueille. Muilta osin varojen alueelliseen jakoon vaikuttaisivat käytettävissä olevien varojen rajoissa myös muut tekijät.

Edellä esitetystä on jo käynyt ilmi, että lähtökohtaisesti uuden tukijärjestelmän toteuttamiseen osoitettavien myöntämisvaltuuksien ja määrärahojen määrään eivät tulisi vaikuttamaan vireillä olevien hakemusten määrä siten kuin nykyjärjestelmässä. Valiokunta pitää tärkeänä, että investointituen osalta kiintiöinnissä otetaan huomioon eri tuotannonaloilla ja tukikohteissa sovellettavat tukitasot ja investointien keskimääräinen koko, alueen tuotantorakenne ja investointituen kysyntä.

Toimenpiteen aloittaminen ja tuen nostaminen
Keskeinen investointitukea koskeva muutos esityksessä on edellytys, jonka mukaan toimenpi-

teen saa aloittaa vasta tukipäätöksen jälkeen. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että valtiontukisäännöt edellyttävät muutoksen toteuttamista. Nykyjärjestelmän jatkaminen ei ole mahdollista minkään investointituen tukikohteen osalta. Muussa tapauksessa lakiehdotuksen perusteella ei voitaisi ottaa käyttöön kansallisista varoista myönnettäviä investointitukia. Jos näin meneteltäisiin, olisi Suomessa voimassa sääntöjenvastainen valtiontukijärjestelmä, johon sisältyvät tuet olisi perittävä takaisin korkoineen tuen saajalta. Tuen saajan luottamusta valtion tuen sääntöjenmukaisuuteen ei suojata. Luottamuksen suoja koskee ainoastaan lainmukaisten, siis yhteisön ja kansallisten säädösten mukaisten toimien perusteella syntyneitä oikeutettuja odotuksia. Valiokunta pitää välttämättömänä, että kaikin keinoin varaudutaan toimenpiteen aloittamista koskevaan muutokseen. Toimenpiteen aloittamista koskevasta säännösehdoituksesta on lain tultua hyväksytyksi tiedotettava maa- ja metsätalousministeriön toimesta laajasti sekä alan lehdissä että hallinnonalalla. Maaseutuviraston laatimissa investointituen hakuilmoituksissa ja ohjeissa tulee lisäksi antaa yksityiskohtaista tietoa säännöksen soveltamisesta.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että koko maassa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman soveltamisalueella on siirryttävä toteutuneiden kustannusten selvittämiseen ja nostolupakäytäntöön. Ehdotettu muutos merkitsisi sitä, että kokonaan kansallisista varoista rahoitettujen ja yhteisön varoista osaksi rahoitettavien toimenpiteiden avustusosuuden maksamisessa ja lainan nostamisessa sovellettaisiin yhtenäisiä periaatteita. Maksamisen ja nostamisen edellytykset olisivat samat, mutta maksamisen ja lainan nostamisen edellytysten täyttymistä koskevat selvitykset eroaisivat toisistaan jonkin verran. Tositteiden esittämistä edellytettäisiin ainoastaan siinä tapauksessa, että tuki kohdistuisi yhteisön varoista osaksi rahoitettavaan toimenpiteeseen. Muussa tapauksessa avustuksen maksamisen tai lainan nostamisen edellytyksenä olisi toteutuneiden kustannusten osoittaminen vaihtoehtoisilla tavoilla.

Ehdotettu muutos koskisi lähinnä kokonaan kansallisista varoista rahoitettavia rakentamisinvestointeja.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kansallisen tuen saajalta ei edellytettäisi alkuperäisten tositteiden esittämistä, vaan toteutuneiden kustannusten esittäminen voisi tapahtua kirjanpitoraportin, tosityhteenvedon tai muun kustannuksia koskevan yhteenvedon avulla. Luonnollisesti hakijan olisi, kuten nykyisinkin, säilytettävä alkuperäiset tositteet ja esitettävä ne tarkastusta varten, jos hanke tulee tarkastettavaksi. Valiokunnalle on korostettu sitä, että kun avustusuuden maksamiselle ja lainaosuuden nostoluvan hankkimiselle asetettavat määräjät vastaisivat toisiaan, ei samoja selvityksiä tarvitsisi esittää kahdesti. Tärkeää uudistuksessa olisi lisäksi se, ettei valmiusastetodistuksia edellytetäisi. Ainoastaan viimeisen erän maksamisen tai nostamisen edellytyksenä olisi selvitys maankäyttö- ja rakennuslain 153 §:ssä tarkoitettua loppukatselmuksesta.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on korostettu edellä esitetyn merkitsevän sitä, että viimeistä erää lukuun ottamatta avustuksen tai lainan voisi saada käyttöönsä nopeammin kuin valmiusasteen perusteella olisi mahdollista. Samalla siitä seuraisi, ettei työvoima- ja elinkeinokeskuksen tarvitsisi tutkia maksamista tai nostoluvan myöntämistä varten, että itse rakentaminen etenisi tukipäätöksen mukaisesti. Paikalla tehtäviä tarkastuksia voitaisiin edelleen työvoima- ja elinkeinokeskuksen toimesta tehdä myös rakentamisvaiheessa, mutta rakennusvalvontaviranomaisen antamaa todistusta ei edellytettäisi. Vasta viimeisen erän maksamisen tai nostamisen yhteydessä tutkittaisiin rakentamisinvestoinnin toteutuminen tukipäätöksen mukaisena. Edellä tarkoitettua loppukatselmuksen pöytäkirjan lisäksi työvoima- ja elinkeinokeskus voisi suorittaa tarkastuksen, mutta tätä ei vaadittaisi. Uudistuksen seurauksena olisi, että rakentamisinvestoinneissa tuen maksamisen ja lainan nostamisen edellytyksiä lievennettäisiin. Toimenpiteen asianmukaisen toteuttamisen tutkimista varten jäisi kuitenkin työvoima- ja elinkei-

nokeskuksen tarkastusmahdollisuus kaikissa investoinnin toteuttamisvaiheissa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että muutosta aikaisempaan menettelyyn olisi esityksessä ehdotettu nostoluvan edellyttäminen lainan tai sen erän nostamiseen. Tältä osin muutos koskisi kaikkia kokonaan kansallisista varoista rahoitettavia toimenpiteitä. Nykyisin toteutuneita kustannuksia koskevat selvitykset, kuten kauppakirjat ja irtaimiston hankintaa koskevat tositteet sekä rakentamisen osalta valmiusastetodistukset, on esitetty luottolaitoksille lainan nostamista varten. Kiinteän omaisuuden hankinnoissa kauppakirjan on tullut olla työvoima- ja elinkeinokeskuksen tarkistama ja merkitsemä. Esityksen mukaan toteutuneita kustannuksia koskeva selvitys esitettäisiin työvoima- ja elinkeinokeskuksille nostoluvan yhteydessä. Taus-talla on tarve selkeästi erottaa toisistaan luottolaitoksen hoitama julkinen hallintotehtävä sekä pankin ja asiakkaan väliseen sopimussuhteeseen liittyvä yksityinen toiminta. Luottolaitoksen hoitama julkinen hallintotehtävä on esityksessä rajattu korkotuen maksun hakemiseen ja välittämiseen, tuen kohteena olevan lainan seurantaan sekä valtiontakaukseen liittyvien maksujen välittämiseen. Nämä ovat luonteeltaan teknisiä tehtäviä, joihin ei liity harkintavaltaa. Niissä on kyse tietojen ja maksujen vaihtamisesta viranomaisen ja luottolaitoksen välillä.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että vastuu tuen ehtojen noudattamisesta ja lainan nostamiseen tarvittavista selvityksistä on tuen saajalla. Olennaiset virheet ja laiminlyönnit aiheuttavat seurauksia tuen maksamisen keskeyttämisen ja takaisinperinnän muodossa, joihin liittyvä päätöksenteko tapahtuu työvoima- ja elinkeinokeskuksessa. Tuen ehtojen noudattamiseen ja lainan nostamisen edellytysten arvioimiseen sisältyy harkintavaltaa. Tätä harkintavaltaa käyttäisi hallintomenettelyä koskevien säännösten alaisena ja virkavastuulla toimiva työvoima- ja elinkeinokeskus. Nostolupakäytännön avulla varmistetaan, että toimenpiteen etenemistä ja tuen ehtojen noudattamista koskeva tieto on käytettävissä ja siihen liittyvän harkintavallan käyttö tapahtuu virkavastuulla työ-

voima- ja elinkeinokeskuksessa. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on korostettu sitä, että jos lainan nostamisen edellytyksiin liittyvä harkinta ja selvitysten käsittely päätettäisiin jättää luottolaitoksiin, olisi tämän johdosta muutettava lakiehdotukseen sisältyviä säännöksiä perustuslain 124 §:ssä edellytetyllä tavalla siten, että luottolaitokset toimisivat lainan nostamisesta päättäessään virkavastuulla ja niiden toimintaan tulisivat sovellettaviksi yleiset hallintomenettelyä koskevat säännökset, jotka ovat tarpeen hyvän hallinnon takeiden turvaamiseksi. Hakijan oikeusturvan takeiden osalta olisi myös säädettävä mahdollisuudesta hakea muutosta luottolaitoksen päätökseen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että nostoluvan vaikutukset työvoima- ja elinkeinokeskuksen työmäärän kannalta otetaan huomioon esityksen kokonaishenkilöstövaikutuksia arvioitaessa. Toisaalta on kuitenkin todettu, että nostolupahakemukset käsiteltäisiin pääsääntöisesti avustushakemuksen yhteydessä eikä päällekkäistä työtä olisi odotettavissa. Valmiusastetodistuksiin perustuvasta maksatuksesta ja lainan nostamisesta luopuminen merkitsisi puolestaan kunnan rakennusvalvontaviranomaisten tehtävien ja työmäärän vähenemistä.

Erityiskysymyksiä

Valiokunta toteaa, että nykyisin tukea on voitu myöntää maatalousyrittäjälle maatilán kehittämissuunnitelmien ja tuen hakemista varten tarvittavien laskelmien laatimiseen. Tuen saajan on tullut täyttää vastaavat tuen myöntämisen edellytykset kuin maatilán investointituessa tai aloitustuessa. Tuen määrä on ollut vähäinen, alle 2 000 euroa. Vastaavaa tukimuotoa ei sisälly lakiehdotukseen. Tältä osin valiokunnalle toimitetusta selvityksestä on käynyt ilmi, että maatalouden valtiontukisäännöt lähtevät siitä, että tekninen apu toiminnan kehittämiseen tarvittavien asiantuntijapalveluiden hankintaan myönnetään tuetun palvelun muodossa. Tukeen ei saa sisällyttää suoraa, yrittäjälle itselleen maksettavaa tukea. Maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain nojalla on mahdollista tukea muun muassa maatalousyrittäjille suunnatun koulutuksen järjestämistä. Lain perusteella myönnettävät yritystuet koskevat muuta yritystoimintaa kuin maataloutta, mutta hanketukien avulla voidaan kehittää maaseudun yritysten toimintaympäristöä ja edellytyksiä toimialaan katsomatta. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että lain perusteella tuetaan myös kehittämishankkeita, joiden sisältönä on tuottaa maatilán kehittämssuunnitelmien ja laskelmien laatimiseen liittyviä palveluita. Esityksessä on ehdotettu muutettavaksi mainittua lakia siten, että kehittämishanketukea voitaisiin jatkossa myöntää myös yritykselle sekä sellaiseen toimenpiteeseen, jonka johdosta tuki muodostuu valtiontueksi. Kehittämispalvelun saajan ei tarvitsisi täyttää maatalouden rakennetuen myöntämisen edellytyksiä, vaan kohdejoukko voisi olla laajempi, päätoimiset maatalouden harjoittajat yleensä. Näin ollen tuen saaminen ei olisi sidottu myöskään aloitustuen tai investointituen myöntämiseen. Valiokunta painottaa tämän uudistuksen merkitystä rakennetuista ehdotetun lain hakemusmenettelyyn liittyvien suunnittelukustannusten kattamisen kannalta.

Valiokunta toteaa, että rakennetukia koskevan lakiehdotuksen 52 §:n 2 momentin mukaan keskusrahalaikokseksi voitaisiin hyväksyä luotonantaja, luottolaitos tai muu vastaava yhteisö, jonka luotonantajat ovat valtuuttaneet puolestaan hoitamaan keskusrahalaikokseksi säädetyt tehtävät. Toimitetussa selvityksessä on todettu, että keskusrahalaikokseksi hyväksyttäisiin jatkossakin sellainen yhteisö, joka hoitaa luottolaitostoimintaan liittyviä tehtäviä Rahoitustarkastuksen valvonnassa harjoittamatta kuitenkaan itse luottolaitostoimintaa. Lisäksi keskusrahalaikokseksi voitaisiin hyväksyä myös sellainen luottolaitos, joka ei itse toimi laissa tarkoitettuna luotonantajana. Keskusrahalaikokseksi ei kuitenkaan voitaisi hyväksyä esimerkiksi vakuutusyhtiötä.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että jatkossakin tuetaan maatalouden rakennekehitystä edistäviä lisämaanoitoja rakennetuista annettavan lain nojalla.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että maatalouden tuotevarastojen rakentamistukea

on päättyvällä kaudella myönnetty muun muassa puutarhakasvien varastointia koskevaan rakentamiseen. Lisäksi varastotilojen rakentamista ja rehuvarastojen, mukaan lukien myös rehuviljan varastotilojen, rakentamista on tuettu. Valiokunta pitääkin välttämättömänä että kyseisiä kohteita tuetaan myös rakennetuista annettavan lain perusteella. Samalla valiokunta korostaa maatalouden tuotevarastojen suurta merkitystä maamme huoltovarmuuden kannalta.

Valiokunta toteaa, että ravinnepestöt ovat pienimmillään parhaassa kasvukunnossa olevilla pelloilla. Siten salaojitusten kunnosta huolehtiminen on erityisen tärkeää, ja sen vuoksi salaojituksen ja avo-ojien putkituksen sekä niitä koskevan suunnittelun tulee muodostaa tärkeä tukikohde rakennetukien täytäntöönpanossa.

Valiokunta toteaa, että maataloustuotteiden kauppakunnostukseen liittyvien investointien tukeminen olisi esityksen mukaan mahdollista, siltä osin kuin kyse on sellaisista maatilalla tapahtuvista toimista, jotka ovat tarpeen tuotteen valmistamiseksi ensimyyntiä varten. Näitä toimia ei jatkossa pidettäisi maataloustuotteen ensiasteen jalostamisena, jota tuetaan maaseudun kehittämiseen myönnettäviä tukia (1443/2006) koskevan lain perusteella, vaan maatalouden alkutuotantoon liittyvänä toimintana. Asiaa on selvitetty tarkemmin hallituksen esitykseen sisältyvän 3. lakiehdotuksen 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Valiokunta kiinnittää huomiota vesitalouden kunnostustoimenpiteiden tukemiseen uusjakotoimitusten yhteydessä. Valiokunta toteaa, että vesistöjen kunnostustoimenpiteitä tuettaisiin edelleen maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) nojalla eivätkä ne kuuluisi maatalouden rakennetukia koskevan lain tavoitteisiin tai tuettaviin toimenpiteisiin.

Varainsiirtoverolain 1 momentin 2 kohdan säännöstä ehdotetaan esityksessä muutettavaksi siten, että varainsiirtoverovapaus voitaisiin myöntää myös maatalouden rakennetukia koskevan lain mukaisen korkotukilainan perusteella. Valiokunta pitää tärkeänä, että ryhdytään toimenpiteisiin varainsiirtoverovapauden ulottamiseksi myös niihin maataloustuotannon rakenne-

muutosta edistäviin kiinteistöihankintoihin, jotka uudistuksen kautta jäävät tukitoimenpiteiden ulkopuolelle.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että turkistarhauksen rakennekehityksen edetessä tuottajien määrä vähenee ja paine entistä tehokkaampaan tuotantoon ja suurempien, nykyaikaisten yksiköiden rakentamiseen kasvaa. Muista kotieläintuotantomuodoista poiketen turkistarhaustuotanto ei ole saanut kasvatushallien tai nykyaikaisten varjotalojen rakentamiseen investointiavustusta. Kun Euroopan Neuvoston suositukset turkiseläinpidolle (16/EEO/1999) astuvat voimaan 31.12.2010 siirtymäajan päättyessä, tullaan lisäksi edellyttämään suuria muutoksia rakennelmiin (muun ohella minkkien osalta häkkien korkeuden nostamista sekä ketuilla häkkipinta-alan lisäämistä), joista aiheutuu huomattavia investointikustannuksia. Valiokunta korostaakin sitä, että investointituilla on suuri merkitys myös turkistarhauksen kannalta samoin kuin sillä, että tukien myöntäminen ei viivästy.

Lopuksi

Valiokunta edellyttää, että maatalouden rakennetuista annettavan lain vaikutuksia seurataan ja että seurannan tuloksista toimitetaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys vuoden 2009 loppuun mennessä (*Valiokunnan lausumaehdotus 3*).

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki maatalouden rakennetuista

1 §. Viitaten edellä yleisperusteluissa todettuun valiokunta ehdottaa pykälän täsmentämistä.

3 §. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että esityksen asetuksenantovaltuudet täyttävät pääasiassa perustuslain 80 §:n 1 mo-

mentin vaatimukset ja noudattelevat sitä linjaa, joka perustuslakivaliokunnan käytännössä on maataloustukia koskevan lainsäädännön osalta omaksuttu. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin kiinnittänyt huomiota muun muassa 3 §:n 3 momentin valtuussäännöksiin.

Valiokunta toteaa, että tukijärjestelmää koskevat yhteisön asetukset ja komission päätökset rajaavat valtuuden käyttöä kaikissa tapauksissa. Vastaavasti valtuuden käyttöä rajaavat kaikissa tapauksissa tukijärjestelmän rahoitukseen käytettävissä olevat varat.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on myös todettu, että jos tukijärjestelmän käyttöönottoamisesta ja kestosta ei voitaisi säätää valtioneuvoston asetuksella, olisi lain voimaantulosta säädettävä asetuksella ja tämä voisi tapahtua sen jälkeen, kun kaikki tukijärjestelmät on hyväksytty. Muussa tapauksessa yhteisön lainsäädännön näkökulmasta käytössä olisi laiton valtiontukijärjestelmä. Kun valtiontukijärjestelmän käsittely komissiossa kestää yleensä vähintään puoli vuotta, ei ensi vuoden alusta voitaisi hakea nuoren viljelijän aloitustukea. Voimassa oleva lainsäädäntö ei myöskään täytä vuoden 2008 alusta sovellettavia yhteisön lainsäädännön vaatimuksia, eikä sen perusteella hakua voitaisi avata. Nämä seikat johtaisivat käytännössä siihen, että eräissä tapauksissa nuoren viljelijän aloitustuen myöntämiselle yhteisön lainsäädännössä asetetut määräajat ehtisivät umpeutua ja hakijat, jotka ovat ennen lain voimaantuloa ja haun avaamista täyttäneet 40 vuotta, jäisivät tuen ulkopuolelle, jolloin syntyisi välinputoajien ryhmä. Edellä esitetyn perusteella valiokunta ehdottaa ainoastaan 3 momentin säännöksen täsmentämistä.

6 §. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt myös huomiota pykälän 3 momentin asetuksenantovaltuuksiin. Momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin nuoren viljelijän aloitustuella tuettavasta toiminnasta, määräysvaltaa koskevasta edellytyksestä sekä tuen muodosta ja enimmäismäärästä Euroopan yhteisön lainsäädännön asettamissa rajoissa.

Valiokunta toteaa, että valtuuden käyttöä rajaavat tekijät sisältyvät 6 §:n 1 ja 2 momenttiin. Tuettavaa toimintaa käsitellään 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä, jonka mukaan tuki myönnetään viljelijälle, joka ryhtyy ensimmäistä kertaa tilanpidosta vastaavaksi elinkeinonharjoittajaksi. Asetuksella säädetään tarkemmin siitä, milloin hakijan katsotaan ryhtyvän elinkeinonharjoittajaksi ensimmäistä kertaa siten, että häntä on pidettävä tilanpidosta vastaavana toimijana. Määräysvaltaa koskeva edellytys puolestaan sisältyy 1 momentin toiseen virkkeeseen, jonka mukaan yhteisömuotoisen hakijan osalta edellytetään, että määräysvalta on yhdellä tai useammalla henkilöllä, joka täyttää 40 vuoden ikää koskevan vaatimuksen ja ryhtyy ensimmäistä kertaa tilanpidosta vastaavaksi elinkeinonharjoittajaksi. Valtuuden nojalla säädettäisiin tällöin siitä, miten vaatimusta tarkastellaan henkilöyhtiön, osakeyhtiön tai osuuskunnan osalta siten, että komission toimeenpanoasetuksen 13 artiklan 6 kohdassa säädetty edellytys täyttyy.

Valiokunta toteaa myös, että tuen muodon osalta perussäännös sisältyy 2 momentin kolmanteen virkkeeseen, jonka mukaan tuki myönnetään avustuksena tai korkotukena taikka näiden yhdistelmänä. Tuen muoto, taso ja enimmäismäärä puolestaan voidaan määrittää 2 momentin toisen virkkeen mukaan kohdealueen, tuotannon alan tai tuen kohderyhmän perusteella ottaen huomioon maatalouden rakennetuen tavoitteet, tuotannonalalla vallitseva markkinatilanne ja tuen rahoitukseen käytettävissä olevat varat. Valtuuden nojalla säädettäisiin siitä, minä verran tukea myönnetään avustuksena ja minä verran korkotukena, sekä näiden yhteismäärästä. Valtuuden käyttöä rajaa EY:n maaseutuasetuksen liite, jonka mukaan aloitustuki voi olla enintään 55 000 euroa kuitenkin siten, että käytettäessä pelkästään avustusta tai pelkästään korkotukea tuki voi olla enintään 40 000 euroa. Edellä tarkoitettua enimmäismäärästä voidaan poiketa liittymissopimuksen perusteella, jos komissio tämän päätöksellään hyväksyy. Siten 6 §:n 3 momenttiin sisältyvää valtuussäännöstä rajaavat yhteisön lainsäädännön lisäksi tekijät,

jotka on lueteltu pykälän 2 momentin toisessa virkkeessä. Näin on teknisesti järjestetty se, että valtuuden käyttöä rajaavat muut pykälään sisältyvät säännökset. Vastaavaa muotoilua on käytetty myös maatalan investointitukea koskevan 7 §:n 4 momentin valtuussäännökseen. Sen käyttöä yhteisön lainsäädännön lisäksi rajaavat tekijät mainitaan pykälän 3 momentin toisessa virkkeessä.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta ei ehdota pykälää muutettavaksi.

15 §. Pykälässä säädettäisiin rahoitettavien hakemusten valinnasta. Valiokunta toteaa, että pykälän otsikkoon ja 2, 4 sekä 5 momenttiin sisältyvä ilmaisu etusijajärjestys on omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä menettelyn tavoitteesta ja luonteesta. Viitaten lisäksi edellä yleisperusteissa todettuun valiokunta ehdottaa ilmaisun etusijajärjestys korvaamista ilmaisulla valinta, joka paremmin kuvaa menettelyn luonnetta.

22 §. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota pykälän 1 ja 2 momenttiin pitäen niitä liian väljinä. Valiokunta toteaa, että pykälän 1 momentti sisältää yleisen velvoitteen, joka koskee kaikkea tietoa, jonka tuen saaja antaa työvoima- ja elinkeinokeskukselle tuen maksamisen (35 ja 36 §), lainan nostamisen (38 §), tarkastuksen (45 §), seurannan (40 §) sekä olosuhteiden muuttumista koskevan erillisen ilmoitusvelvollisuuden yhteydessä (22 §:n 2 momentti). Velvoitteen sisältö on se, että tuettavaa toimenpidettä, sen edistymistä sekä tuen käyttöä koskevien tietojen tulee olla oikeat ja riittävät. Kysymys ei ole työvoima- ja elinkeinokeskuksen oikeudesta vaatia erillistä selvitystä tuen saajalta eikä tuen saajan yleisestä tai erityisesti tiedonantovelvollisuudesta.

Pykälän 2 momentin osalta perustuslakivaliokunta on myös katsonut, että tuen saajan omaaloitteiseen ilmoitusvelvollisuuteen sisältyvien tietojen yhteydessä tulisi arvioida, onko luettavaa edellyttää, että tuen saajan on ilmoitettava jostakin asiasta omaaloitteisesti, vai onko perustellumpaa lähteä siitä, että työvoima- ja elinkeinokeskus esimerkiksi määrääjain vaatii hä-

neltä selvitystä, jos se on välttämätöntä jonkin asian ratkaisemiseksi. Valiokunta toteaa, että momentin lähtökohtana on, että tuen saadakseen tuen saaja on toimittanut hakemuksensa yhteydessä sellaiset olennaiset asemaansa, toimintaansa ja tuettavaa toimenpidettä koskevat tiedot, joiden perusteella tuki on myönnetty ja joiden perusteella tuen ehtojen noudattamista ja muita maksamisen edellytyksiä sekä takaisinperinnän edellytyksiä tarkastellaan. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on korostettu sitä, ettei ole tarkoituksenmukaista edellyttää, että työvoima- ja elinkeinokeskus määrääjain pyytäisi selvitystä tuen saajan olosuhteissa tapahtuneista muutoksista.

Ehdotetun 2 momentin osalta valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on lisäksi kiinnitetty huomiota siihen, että harkittaessa lakiehdotuksen 22 §:n 2 momentin sääntelyn täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta asiaa on tarkasteltava myös muun lakiehdotukseen sisältyvän sääntelyn kannalta, joka välittömästi rajaa tuen saajan ilmoitusvelvollisuutta. On tarkasteltava lakiehdotukseen sisältyvän harkinnanvaraisen tuen maksamisen keskeyttämisen ja takaisinperinnän perusteita. Näistä perusteista on säädetty yksityiskohdaisesti lakiehdotuksen 46 §:ssä. Kysymys on toisin sanoen muutoksista, joiden perusteella tuen myöntämisen edellytykset eivät ole täyttyneet, eli toimenpidettä ei voida toteuttaa tukipäätöksen mukaisena, koska viranomaiselle tuen myöntämistä varten annettu olennainen tieto on osoittautunut virheelliseksi tai puutteelliseksi, tuen ehtoja ei voida noudattaa taikka muut avustuksen 35 ja 36 §:ssä säädetyt maksamisen edellytykset eivät täyty tai ole täyttyneet. Lisäksi on otettava huomioon, että tuen saajan ilmoitusvelvollisuutta rajaavat tosiasiallisesti yritystoimintaan ja tuettavaan toimenpiteeseen liittyviä lupia sekä luotonantajan tehtäviä koskevat säännökset.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta katsoo, että tuen saajan ilmoitusvelvollisuutta koskevaa säännöstä on pidettävä riittävän täsmällisenä ja tarkkarajaisena ottaen huomioon, että tuen saajan asemaa, toimintaa ja tuettavaa toimenpidettä koskevien muutosten ilmoittaminen on rajattu muutoksiin, joilla voi olla vaikutusta tuen mak-

samisen edellytyksiin tai jotka voivat johtaa tuen takaisinperintään. Muussa tapauksessa säännöksessä olisi toistettava kokonaisuudessaan se, mitä muualla lakiehdotuksessa on sanottu tuen ehtojen ja muiden maksamisen edellytysten sekä takaisinperinnän perusteiden osalta. Valiokunta ei ehdota pykälän muuttamista.

31 §. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että pykälän 2 momentin säännöksen taustalla on ollut ajatus siitä, että maatilakäyntiin tulisi yleisenä hallintomenettelyä koskevana säännöksenä sovellettavaksi hallintolain 38 §, jonka mukaan katselmusta ei saa suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Valiokunta pitää kuitenkin perusteltuna ehdottaa, että säännöstä täydennetään siten, ettei maatilakäyntiä voida suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Tällöin maatilakäynnistä säädettäisiin lakiehdotuksessa kattavasti.

46 §. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota pykälän takaisinperintää koskeviin säännöksiin.

Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksessa säädetään tuista, jotka maksetaan jälkikäteen toteutuneita kustannuksia vastaan ja joihin liittyvistä takaisinperintävelvoitteista säädetään Euroopan yhteisön osaksi rahoittamaa tukea ja valtiontukea koskevassa yhteisön lainsäädännössä. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on kiinnitetty huomiota luvan peruuttamisen ja tuen takaisinperinnän eroihin. Tuen takaisinperintään sisältyy ajatus julkisten varojen moitteettoman käytön varmistamisesta sekä tuen saajalle koituneen perusteettoman etuuden poistamisesta.

Selvityksessä on myös todettu, että esitykseen sisältyvän tuen myöntämisen edellytykset tai tuen ehtojen noudattamiseen liittyvät virheet ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden puuttumista on tarkastuksen ja siihen liittyvän takaisinperinnän yhteydessä usein mahdotonta korjata. Jos kysymys on tuen myöntämisen edellytysten puuttumisesta, asiaa ei voida jälkikäteen korjata. Jos on kyse edellytyksiä koskevan selvityksen puuttumisesta, asia voi joissakin tapauksissa olla korjattavissa. Tuen ehtoihin liittyviä lai-

minlyöntejä on käytännössä lähes mahdotonta korjata. Luovutettua omaisuutta ei voida palauttaa tuen saajalle, eikä lopetettua yritystoimintaa käynnistetä uudestaan. Jos kirjanpitoa ei ole järjestetty asianmukaisesti, silloin kun kirjanpitolain nojalla tähän on ollut velvollisuus, tehtyä virhettä ei voida jälkikäteen korjata. Jos maksun hakija ei ole säilyttänyt alkuperäisiä tositteita, ei menon tosiasiallisuutta voida todentaa.

Jos taas tuen saajan olosuhteissa tapahtuu muutos, jolla on vaikutusta tuen maksamisen edellytyksiin, asiaan voi olla mahdollista vaikuttaa ennen kuin ajaututaan takaisinperintään. Näin ollen se, että tuen saaja ilmoittaessaan asemansa, toimintaansa ja tuettavaa toimenpidettä koskevista muutoksista, antaa mahdollisuuden selvittää vaihtoehtoja tuen takaisinperinnälle ennen kuin seuraa tarkastus, jossa tutkitaan, ovatko tuen myöntämisen ja maksamisen kannalta olennaiset olosuhteet olleet olemassa silloin, kun tuki on myönnetty tai maksettu. Tukipäätöstä voidaan hakemuksesta muuttaa, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja tämänkin jälkeen tuen myöntämisen edellytykset täyttyvät. Toinen asia on se, että verrattuna hallinnolliseen lupaan tuen myöntäminen edellyttää hakijalta välitoimenpiteitä, joissa hänen tukipäätöksellä syntynyt oikeutensa tukeen konkretisoituu. Tässä vaiheessa hakijalla on mahdollisuus yhä vaikuttaa siihen, ettei hänelle makseta tukea väärin perustein. Näissä tilanteissa pystytään vielä vaikuttamaan olemassa oleviin olosuhteisiin siten, että tuen maksamisen keskeyttämiseen tai takaisinperintään ei myöhemmin jouduta.

Päätöksenteon jälkeen tuen saajalla ei ole tuen myöntämiseen ja maksamiseen liittyvien tosiseikkojen osalta rajatonta oikeutta toimittaa uutta tietoa. Tuen myöntämisen edellytyksiä ja maksamisen edellytyksiä tarkastellaan päätöksentekohetken perusteella. Jos lähdetäisiin siitä, että tuen saaja voisi korjaavilla toimenpiteilläään muuttaa edellytysten olemassa oloa vielä takaisinperintäpäätöksen yhteydessä, menettäisivät yhteisön lainsäädäntö ja lakiehdotuksen säännökset käytännössä merkityksensä. Suomen hallintojärjestelmä ei tällöin täyttäisi yhtei-

sön lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia mil-
tään osin.

Selvityksessä on korostettu sitä, että tuen myöntämisen ja maksamisen edellytysten ole-
massa oloon ei voida jälkikäteen vaikuttaa. Sen
sijaan tuen saajalle varataan hallintolain 34 §:n
mukaisesti tilaisuus tulla kuulluksi tuen maksa-
misen keskeyttämistä ja takaisinperintää koske-
vasta päätöksestä. Tässä yhteydessä hänellä on
mahdollisuus osoittaa, että viranomainen on teh-
nyt virheellisen johtopäätöksen sille toimitetusta
aineistosta tai jättänyt jotakin huomiotta. Tuen saaja voi myös toimittaa selvityksen tuen myöntämisen tai maksamisen edellytysten täytymisestä päätöksentekohetkellä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että oikeasuhtaisuuden periaate on sinänsä huomioitu 46 §:n 1 momentin 2 kohdassa, jonka mukaan tuen saajan antaman virheellisen tai puutteellisen tiedon on tullut olennaisesti vaikuttaa tuen myöntämiseen tai maksamiseen. Tuen myöntämisen tai maksamisen kannalta epäolennaiset virheet ja puutteet eivät johtaisi takaisinperintään.

Tuen maksamisen keskeyttämisen ja takaisinperinnän osalta valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että pykälän 1 momentin 6 kohtaa täsmennettäisiin siten, että mainittuihin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä vain, jos tuen saaja on ilman hyväksyttävää syytä kieltäytynyt avustamasta tarkastuksessa. Perusteena on todettu, että hyväksyttävä syy liittyy niin sanottuun itsekriminointisuojaan, jonka mukaan kukaan ei ole velvollinen myötävaikuttamaan oman rikosoikeudellisen vastuunsa toteuttamiseen esimerkiksi tunnustamalla syyllistyneensä rikokseen tai muuhun lainvastaiseen tekoon. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että jos lakiehdotuksen pykälän 1 momenttia muutetaan ehdotetulla tavalla ja lähtökohtana on että, ainoa hyväksyttävä syy kieltäytyä tarkastuksesta on itsekriminointisuojan toteutuminen, jäisi tarkastusviranomaisen ainoaksi mahdollisuudeksi tehdä rikosilmoitus aina kun tarkastuksessa avustamisesta kieltäydytään. Ainoastaan näin saataisiin tietoa siitä, onko tarkastuksesta kieltäytymiseen ollut hyväksyttävä syy ja onko tuen maksamisen

keskeyttämiseen tai takaisinperintään syytä ryhtyä jollakin muulla perusteella. Valiokunta toteaa, että itsekriminointisuojan toteutumista hallintoasioiden käsittelyssä ollaan selvittämässä myös Suomessa ottaen huomioon muissa maissa sovellettava sääntely. Valiokunta pitää tärkeänä, että tässä yhteydessä selvitetään erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja muun muassa yleislainsäädännön tai erityislainsäädännön tarpeen näkökulmasta.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta katsoo, ettei ole perusteita säännöksen muuttamiseen.

49 §. Perustuslakivaliokunta on pitänyt ongelmallisena sitä, että lakiehdotuksen 49 § jättää työvoima- ja elinkeinokeskukselle harkintavaltaa sen suhteen, että ryhtyykö se takaisinperintään, jos takaisinperintä olisi kokonaisuutena tarkastellen kohtuutonta. Valiokunta on ehdottanut, että rahoittajaviranomaisen tulisi aina jättää kohtuuttomissa tapauksissa takaisinperintä suorittamatta. Tässä yhteydessä on viitattu kahteen aikaisempaan lausuntoon. Toinen lausunto (PeVL 41/2006 vp) koski hallituksen esitystä laeiksi maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista sekä maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista annetun lain muuttamisesta. Tämän osalta maa- ja metsätalousvaliokunta tarkasteli mietinnössään (MmVM 14/2006 vp, s. 11—13) takaisinperinnän kohtuullistamista suhteellisuusperiaatteen sekä tuen saajan oikeutettujen odotusten suojan kannalta. Tuolloin valiokunta käsitteli mietinnössään kattavasti osarahoitteista tukea ja valtiontukea koskevat yhteisön säädökset sekä takaisinperinnästä luopumisen mahdollisuuksia Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen (EYTI) oikeuskäytännön valossa. Perusteista, joilla yhteisön osaksi rahoittaman tuen takaisinperinnästä voidaan luopua, säädetään maaseudun kehittämistukia koskevassa yhteisön lainsäädännössä. Valtiontukea koskevat perustamissopimuksen 87—88 artiklan määräykset sekä 89 artiklan nojalla annetut asetukset. EYTI:n oikeuskäytännössä on arvioitu niitä tilanteita, joissa jäsenvaltio voi luopua tuen takaisinperinnästä. Edellä tarkoitettuja määräyksiä ja säädöksiä sekä oikeuskäytännössä vahvis-

tettuja periaatteita sovelletaan myös maatalouden rakennetuen takaisinperintään.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että Euroopan yhteisön osaksi rahoittaman tuen ja mahdollisen kansallisen valtiontuen toimeenpanon kannalta olisi erittäin ongelmallista, jos ehdotetussa laissa säädettäisiin viranomaisen velvollisuudesta luopua kokonaan tai osittain takaisinperinnästä tuen saajan olosuhteiden tai toiminnan ja näihin liittyvän yleisen kohtuullisuusharkinnan perusteella. Yhteisön lainsäädännön ja sitä koskevan oikeuskäytännön perusteella on selvää, ettei yhteisön oikeusjärjestys tunnusta mahdollisuutta luopua takaisinperinnästä yleisen kohtuullisuusharkinnan perusteella.

Valiokunta toteaa, että takaisinperinnän kohtuullistamista koskevan pykälän ensimmäiseen virkkeeseen sisältyy rahoittajaviranomaisen toiminnan johdonmukaisuuden ja yhteisön lainsäädännön mukaisuuden varmistamiseksi harkintavalta sen suhteen, ryhdytäänkö takaisinperinnän kohtuullistamiseen, ja toiseen virkkeeseen sisältyy velvollisuus ryhtyä takaisinperintään aina, jos yhteisön lainsäädäntö tätä edellyttää. Siten työvoima- ja elinkeinokeskuksen takaisinperinnän kohtuullistamista koskevaa harkintaa rajoittaa edellä kuvatulla tavalla yhteisön lainsäädäntö.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta katsoo, ettei ole edellytyksiä ehdotettujen säännösten muuttamiseen tältä osin.

59 §. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota säännökseen, jonka mukaan ennakkohyväksynnän myöntävän toimielimen valtuutuksen peruuttamiseen sovelletaan soveltuvin osin, mitä rakennustuotteiden hyväksynnästä annetun lain 24 §:n 2—4 momentissa ja 25 §:ssä säädetään. Sen mukaan säännös ei täytä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimusta, jota on sovellettava perusoikeuksien rajoituksista säädetäessä. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa, että 3 ja 4 momenttia muutettaisiin sekä pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jolloin hallituksen esityksen mukainen 4 momentti siirtyisi uudeksi 5 momentiksi.

66 §. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että lakiehdotuksen 20 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuihin lupapäätöksiin sekä 27 §:n 2 momentissa tarkoitettuun lupapäätökseen tulisi voida hakea muutosta valittamalla. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa pykälää muutettavaksi lausunnossa esitetyn mukaisesti.

3. Laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain muuttamisesta

31 § (*Uusi*). Viitaten esityksen ensimmäisen lakiehdotuksen 31 §:n 2 momentissa todettuun valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttia täydentäväksi säännöksellä siitä, ettei yrityskäyntiä saisi suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa.

56 §. Valiokunta ehdottaa, että valituskieltoa koskevaan lakiehdotuksen 56 §:ään tehtäisiin perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyillä perusteilla muutos, joka vastaa 1 lakiehdotuksen 66 §:n kohdalla tehtyä muutosta.

4. Laki maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta

10 §. Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin mukaan lain 6 lukua ei sovellettaisi tukeen, joka myönnetään maatalan asunto-olojen parantamiseen tai perinneympäristön säilyttämistä varten. Lakiehdotuksen 10 §:n 1 momentin mukaan edellä tarkoitettun tuen myöntämiseen, maksamiseen, seurantaan, tarkastukseen ja takaisinperintään sovelletaan, mitä maatalan investointituesta säädetään maatalouden rakennetuista annetussa laissa. Vesistötoimenpiteiden osalta vastaavalla tavalla muotoiltu viittaus valtionavustuslakiin sisältyy lakiehdotuksen 15 §:ään. Valiokunta katsoo, että edellä tarkoitettu viittaus ei kata muutoksenhakua. Sen vuoksi valiokunta pitää perusteltuna ehdottaa pykälän 1 momentin viittaussäännöksen täsmenmistä.

15 §. Edellä 10 §:n kohdalla esitetyillä perusteilla valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin täsmenmistä.

64 §. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota lakiehdotuksen 10 §:n 4 momenttiin sekä 64 §:n 1 momenttiin sisältyviin valtuussäännöksiin. Lakiehdotuksen 10 §:n 4 momentin osalta valiokunta toteaa, että sääntely vastaa maatalouden rakennetukia koskevan lakiehdotuksen vastaavia valtuussäännöksiä. Siinä on kuitenkin tuen muodosta, tasosta ja enimmäismäärästä säädettyä rajoittavana tekijänä huomioitava 11 ja 12 §:n säännökset, sillä päällekkäisten valtuussäännösten välttämiseksi edellä mainittuja seikkoja koskeva valtuus on sijoitettu 10 §:n 4 momenttiin.

Lakiehdotuksen 64 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen osalta perustuslakivaliokunta on pitänyt valtuutta tarpeettoman avoimena. Valiokunta ehdottaa, että momenttia täsmennetään.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että 2., 5., 6. ja 7. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että 1., 3. ja 4. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään kolme lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

maatalouden rakennetuista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tavoitteet

Tämän lain tavoitteena on maatalouden toimintaedellytysten ja kilpailukyyn kehittäminen edistämällä maataloustuotannon tehokkuutta ja laatua *kestävän kehityksen periaatteita noudattaen*.

2 § (Kuten HE)

3 §

Suhde Euroopan yhteisön lainsäädäntöön

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Valtiontukea koskevan Euroopan yhteisön lainsäädännön soveltamisesta tämän lain mukaiseen tukijärjestelmään säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tukijärjestelmän käyttöönottoamisesta ja kestosta säädetään valtioneuvoston asetuksella *Euroopan yhteisön osaksi rahoittamia tai kokonaan kansallisista varoista rahoitettuja maatalouden rakennetukia koskevan Euroopan yhteisön lainsäädännön sekä valtion talousarviossa tai maatilatalouden kehittämisrahaston käyttösuunnitelmassa tukijärjestelmän rahoitusta varten osoitettujen varojen rajoissa*.

4 §
(Kuten HE)

2 luku

Maatalouden rakennetuet

5—7 §
(Kuten HE)

3 luku

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

8—14 §
(Kuten HE)

15 §

Tuettavien toimenpiteiden valinta

(1 mom. kuten HE)

Jos hakemus koskee maatalan investointitukea, tuettavien toimenpiteiden *valinnassa* voidaan ottaa huomioon seuraavat seikat:

(1—3 kohta kuten HE)

(3 mom. kuten HE)

Jos hakemus koskee nuoren viljelijän aloitustukea, tuettavien toimenpiteiden *valinnassa* sovelletaan 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua perustetta.

Tarkemmat säännökset tuettavien toimenpiteiden *valinnassa* käytettävistä perusteista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

4 luku

Lainaan liittyvän tuen myöntämisen erityiset edellytykset

16—18 §
(Kuten HE)

5 luku

Tuen ehdot

19—22 §
(Kuten HE)

6 luku

Lainaan liittyvää tukea koskevat erityiset ehdot

23—27 §
(Kuten HE)

7 luku

Tuen hakeminen ja myöntäminen

28—30 §
(Kuten HE)

31 §

Tukihakemuksen arviointi

(1 mom. kuten HE)

Työvoima- ja elinkeinokeskus voi ennen tuen myöntämistä suorittaa tuen myöntämisen edellytysten sekä tuettavan toimenpiteen arvioimiseksi maatilakäynnin. Maatilakäynnin havainnot on kirjattava, ja ne on annettava tiedoksi hakijalle. *Maatilakäyntiä ei saa suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa.*

32—34 §
(Kuten HE)

8 luku

Tuen maksaminen

35—39 §
(Kuten HE)

9 luku

Tuen seuranta40—43 §
(Kuten HE)

10 luku

Tarkastus44 ja 45 §
(Kuten HE)

11 luku

Tuen maksamisen keskeyttäminen ja takaisinperintä46—51 §
(Kuten HE)

12 luku

Lainaan liittyvää tukea koskevat menettelyt52—56 §
(Kuten HE)

13 luku

Rakentamiseen liittyvää tukea koskevat erityiset menettelyt57 ja 58 §
(Kuten HE)

59 §

Ennakkohyväksynnän myöntävä toimielin

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Valtuutetun toimielimen toimintaan sovelletaan, mitä rakennustuotteiden hyväksynnästä annetun lain 26—28 §:ssä säädetään. Tehtävää suorittavaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Tehtävää suoritettaessa aiheutettuun vahinkoon so-

velletaan, mitä vahingonkorvauslaissa säädetään. Maa- ja metsätalousministeriö valvoo tehtävien hoitamista. Toimielimen velvollisuuteen ilmoittaa toiminnassaan tapahtuneista muutoksista ja ministeriön oikeuteen saada tietoja sovelletaan, mitä rakennustuotteiden hyväksynnästä annetun lain 24 §:n 2 momentissa säädetään. Lisäksi ministeriöllä on oikeus suorittaa tarkastuksia niissä tiloissa, joissa tehtäviä hoidetaan.

Maa- ja metsätalousministeriö voi antaa valtuutetulle toimielimelle kirjallisen varoituksen tai keskeyttää toiminnan harjoittamisen, jos toimielin ei noudata rakennustuotteen ennakkohyväksyntää koskevia säännöksiä tai valtuuttamisesta koskevassa päätöksessä asetettuja ehtoja. Ministeriön tulee peruuttaa valtuutus, jos toimielin lopettaa toimintansa, se ei enää täytä valtuutuksen edellytyksiä tai sen toiminta on keskeytetty eikä toimielin ole kohtuullisessa ajassa poistanut toiminnan keskeyttämiseen johtaneita syitä. Valtuutuksen peruuttamista koskevaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. (Uusi 4 mom.)

(5 mom. kuten HE:n 4 mom.)

60 §
(Kuten HE)

14 luku

Erinäiset säännökset61—65 §
(Kuten HE)

66 §

Valituskielto

Työvoima- ja elinkeinokeskuksen 19 §:n 2 momentissa (*poist.*) tarkoitettuun päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

67 ja 68 §
(Kuten HE)

15 luku

Voimaantulo69 ja 70 §
(Kuten HE)**3.****Laki****maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista 29 päivänä joulukuuta 2006 annetun lain (1443/2006) 18 §:n 2 momentti ja 50 §:n 3 momentti,*muutetaan* 4 §:n 5 ja 9 kohta, 10 §:n 3 momentti, 11 §, 13 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentti, 14 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta, 16 §:n 2 ja 3 momentti, 17 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 ja 2 momentti, 20 §:n 1 momentti, 21 §:n 3 momentti, 23 §, 28 §:n 2 momentti, *31 §:n 2 momentti*, 38 §:n 2 momentti, 41 §:n 1 momentti ja 2 momentin 3 kohta, 43 §, 44 §:n 2 momentti, 45, 50 ja 56 § sekä*lisätään* lakiin uusi 11 a §, 14 §:n 1 momenttiin uusi 4 kohta ja 44 §:ään uusi 4 ja 5 momentti seuraavasti:4, 10, 11, 11 a, 13, 14, 16, 17, 19—21, 23 ja 28 §
(Kuten HE)31 § (*Uusi*)*Tukihakemuksen arviointi*38, 41, 43—45 ja 50 §
(Kuten HE)

56 §

Valituskielto

— — — — —
Työvoima- ja elinkeinokeskus voi ennen yritystuen myöntämistä tehdä yritystuen myöntämisen edellytysten sekä tuettavan toimenpiteen arvioimiseksi yrityskäynnin. Yrityskäynnin havainnot on kirjattava, ja ne on annettava tiedoksi hakijalle. *Yrityskäyntiä ei saa suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa.*

Työvoima- ja elinkeinokeskuksen 23 §:n 3 momentissa tarkoitettua määräajan pidentämistä (*poist.*) koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

4.

Laki**maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 12 päivänä maaliskuuta 1999 annetun maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 3 §, 6 §:n 2 momentti, 8, 8 a, 9, 13 ja 14 §, 3 ja 4 luku, 41—43 §, 46—54 §, 56 ja 57 § sekä 65 §:n 1 momentin 5 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 3 § osaksi laeissa 44/2000, 225/2002 ja 274/2003, 6 §:n 2 momentti mainitussa laissa 274/2003, 8, 8 a ja 13 § mainitussa laissa 44/2000, 9 § viimeksi mainitussa laissa ja mainitussa laissa 225/2002, 14 § mainitussa laissa 44/2000 ja laissa 693/2004, 3 ja 4 luku niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen, 41 § osaksi mainituissa laeissa 44/2000 ja 274/2003 ja laissa 425/2007, 42 § osaksi mainitussa laissa 44/2000, 43 ja 52 § osaksi mainitussa laissa 425/2007, 46 § osaksi viimeksi mainitussa laissa ja mainitussa laissa 44/2000, 48 § osaksi mainitussa laissa 274/2003 ja 65 §:n 1 momentin 5 kohta mainitussa laissa 225/2002,

muutetaan 1, 2, 4, 5 ja 7 §, 2 luvun otsikko, 10, 11 ja 15 §, 44 §:n 1 momentti, 45 §:n otsikko sekä 2 ja 3 momentti, 55, 58, 61, 63 ja 64 § sekä 65 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 1 § osaksi mainitussa laissa 44/2000, 2, 10, 11 ja 15 § sekä 65 §:n 1 momentin 4 kohta viimeksi mainitussa laissa, 5 § osaksi mainituissa laeissa 44/2000 ja 274/2003, 7 § osaksi viimeksi mainitussa laissa, 44 §:n 1 momentti, 45 §:n 3 momentti ja 63 § mainitussa laissa 425/2007, 55 § osaksi mainituissa laeissa 44/2000, 274/2003 ja 425/2007, 58 § osaksi viimeksi mainitussa laissa ja 64 § osaksi mainituissa laeissa 44/2000 ja 425/2007, sekä

lisätään lakiin siitä mainitulla lailla 44/2000 kumotun 12 §:n tilalle uusi 12 § seuraavasti:

1, 2, 4, 5 ja 7 §
(Kuten HE)

(2—4 mom. kuten HE)

2 luku

11 ja 12 §
(Kuten HE)

Rahoitustuet

15 §

10 §

Vesistötoimenpiteet

Maatilaa koskevan investoinnin tukemisen edellytykset

Jollei jäljempänä toisin säädetä, maatalan asunto-olojen parantamiseen tai perinneympäristön säilyttämiseen avustuksena tai korkotukena myönnettävän investointituen myöntämiseen, maksamiseen, seurantaan, tarkastukseen ja takaisinperintään *sekä tukea koskevaan muutoksenhakuun* sovelletaan, mitä maatalan investointituesta säädetään maatalouden rakennetuista annetuissa laissa (/).

Vesistötoimenpiteitä voidaan tukea toteuttamalla hanke valtion työnä tai myöntämällä sen toteuttamiseen avustusta. Valmistunut valtion työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyöosapuolelle. Tällöin on sovittava myös niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava. Avustuksen myöntämiseen, maksamiseen, tarkastukseen ja takaisinperintään *sekä avustusta koskevaan muutoksenhakuun* sovelletaan valtionavustuskia (688/2001).

(2 mom. kuten HE)

44, 45, 55, 58, 61 ja 63 §
(Kuten HE)

64 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn liittyvän sopimuksen laatimisesta Euroopan yhteisön lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää menettelystä, jota on noudatettava

tuen hakemisessa ja myöntämisessä sekä velkajärjestelyä koskevien säännösten soveltamisessa aikaisemman lainsäädännön nojalla myönnettyihin lainoihin.

(2 mom. kuten HE)

65 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että nuoren viljelijän aloitustukea koskeville hakemuksille annetaan hakemusten käsittelyssä etusija muihin rakennetukia koskeviin hakemuksiin nähden siten, ettei valintamenettelyä tarvitse soveltaa nuoren viljelijän aloitustukea myönnettäessä.*
2. *Eduskunta edellyttää, että tilanteissa, joissa puoliset yhdessä hakevat nuoren*

viljelijän aloitustukea, tulee vain toisen heistä täyttää ammattitaitoa koskevat vaatimukset, mikäli Euroopan yhteisön säännökset eivät muuta edellytä.

3. *Eduskunta edellyttää, että maatalouden rakennetuista annettavan lain vaikutuksia seurataan ja että seurannan tuloksista toimitetaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys vuoden 2009 loppuun mennessä.*

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jari Leppä /kesk
vpj. Pertti Hemmilä /kok
jäs. Susanna Haapoja /kesk
Hannu Hoskonen /kesk
Anne Kalmari /kesk
Johanna Karimäki /vihr
Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd
Mats Nylund /r

Pentti Oinonen /ps
Petri Pihlajaniemi /kok
Erkki Pulliainen /vihr
Kari Rajamäki /sd (osittain)
Arto Satonen /kok
Katja Taimela /sd
Pekka Vilkuna /kesk
vjäs. Timo Kaunisto /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.